

Loredana Cuzmici,
Generația Albatros – o nouă avangardă

Loredana Cuzmici, *The Albatross Generation – A New Avantgarde*

Emanuela Ilie*

Debutul în critică și istorie literară al Loredanei Cuzmici, *Generația Albatros – o nouă avangardă* (Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2015), re-constituie, printr-o exegeză subtilă și temerară, profilul generației coagulate în jurul revistei „Albatros”, în cel de-al cincilea deceniu al secolului trecut. Și mai exact: profilul „primului cerc albatrosist, considerat astfel chiar în sens soljenițianian”, alcătuit din autorii care se regăseau în caseta redacțională a publicației din 1941 (Geo Dumitrescu, Virgil Ierunca, Dinu Pillat, Ben. Corlaci, Marin Sârbulescu), acompaniați, din rațiuni „administrative și deopotrivă simbolice”, de alți doi scriitori care, pe lângă faptul că au facilitat apariția revistei, i s-au raliat, pe direcție estetică și, desigur, est-etică (Sergiu Filerot și Mircea Streinul). În cadrul mai larg al generației războiului, această grupare formată, în jurul revistei bucureștene, într-o epocă deosebit de tulbură socio-politic, ideologic etc. se individualizează, cum bine observă dintru început cercetătoarea, prin câteva trăsături specifice și o formulă generală protestatară, care o fixează decis în siajul avangardei interbelice. Așa încât, cu toate că „scriitorii primului cerc sunt... reprezentativi inclusiv biografic, nu doar estetic, pentru destinul întregii generații: pornesc pe drumuri diferite ideologic și cultural, opțiunile spre stânga sau spre dreapta fiind însoțite și de experiențe specifice vremurilor, precum exilul sau închisoarea, exilul sau tăcerea”, ei sunt particularizați prin *demitizarea literaturii și a culturii*, prin *așa-numita antiliteratură*, opusă religiei culturii, detectabilă și declarată în canoanele oficiale, apoi prin *reconvertirea artei la realitate și poezia ca soluție ontologică (inclusiv armă de luptă ideologică)*. Dacă le adăugăm cele câteva trăsături specifice oricărei generații ce apare într-o perioadă de criză istorică majoră (ideologizarea literaturii, infiltrațiile extra- sau antiliterare, *eclectismul*), obținem, într-adevăr, imaginea unei „avangarde temperate” sau a unei „avangarde în

* Associate Professor PhD, University “Al. I. Cuza” of Iași, iliemma@yahoo.com

convalescență, în sensul vindecării parțiale de suspiciunea față de tradiție și de teribilisme fără finalitate estetică, o avangardă în care se întrezăresc bine germeii postmodernismului ca vârstă culturală recuperatoare”.

Desigur, „detectorul de avangardă” cu care se înarmează autoarea, după cartografierea teritoriului investigat (în capitolul de debut, intitulat, cu aplomb intertextual/ intercritic, *Viața și opiniile unei efemeride literare*), este apropiat îndeosebi de creațiile celor șapte curajoși din avangarda (*sic!*) grupării albatrosiste. Fiecare dintre secțiunile analitice ale cărții oferă prilejul unei binevenite confruntări (din nou, deopotrivă estetice și est-etice) sau al unei verificări întru convergență: *Revoluționarul și reacționarul* Sergiu Filerot; *Cazul Ben. Corlaci*; *Geo Dumitrescu la cumpăna vremurilor*; *Virgil Ierunca, de la „Albatros” și „Agora”, la „Caiete de dor” și Europa liberă*; *Proza lui Dinu Pillat: romane ale de-formării*; *Literatura română postbelică într-un volum de Marin Sârbulescu*. Rezultatele investigației, atent instrumentate și cumpănit expuse judecății publice, scot la iveală abilități de diagnostician literar competent. Acolo unde este cazul, Loredana Cuzmici sancționează, lucid, derapajele ideologice ale autorilor sau nevrăgiiile stilistice ale textelor cercetate: „*Moartea lângă cer* [de Ben. Corlaci, n. mea, E.I.] este, astfel, un roman de aventuri suferind de escapism ieftin, de teribilisme culturale și luciferite diverse, de reflexivitate pe alocuri penibilă și de metaforisme facile care paralizează narațiunea, precum delirurile suprarealiste provocate de aerul Himalayei. În schimb începe să se audă vocea opoziției față de regimul politic al vremii, în secvențe într-un mod ciudat rereperate de cenzură”. La celălalt capăt al eșichierului critic, ne întâmpină altfel de frazări memorabile, care oferă practic mici portrete (în) efigie ale unor scriitori aproape uitați, ce beneficiază în sfârșit de o lectură valorizatoare: „În acest sens, toată proza scurtă a lui Marin Sârbulescu stă sub semnul unei rafinate teatralități, cu naratori-personaje sau naratori-martori purtând ceremonios o mască de după care se țin din când în când, ca să asigure spectatorul atent de toată regia. Un discurs dedublat, specific vremurilor alienate, o carte despre creația de-a gata și viața de-a gata, în fața căreia revoltele sucombă în neputință și, în ultimă instanță, un epitaf autentic al scriitorului *supt vreme*”.

La capătul pledoariei conclusive pentru *Înțelepciunea nedesăvârșirii*, exercițiile hermeneutice anterioare sunt contrase într-un desen sigur al grupului debutat sub aripa *Albatrosului*: „Avangardismul grupării *Albatros*, reperabil prin racordarea ostentativă la real, prin atitudinea antiliterară frecventă, prin polemica fățișă sau camuflată stilistic la adresa establishmentului, îi asigură o dimensiune valorică

certă. Autori ca Streinuț, Corlaci, Sârbulescu merită amintiți mai des. Literatura angajată pro sau contra, credința ca remediu sigur împotriva negației și absurdului, resuscitarea interesului pentru comunicarea dintre autori și cititori particularizează suplimentar noua avangardă. Sintagma « Restul e literatură », stoarsă de semnificații, coboară din poetică în istorie. În fond, restul e... istorie literară.”

Ideativă și versatilă, atașantă prin finalitatea în fond recuperatoare a numeroaselor ei pagini, *Generația Albatros – o nouă avangardă* este cu siguranță cea mai bună dintre cărțile despre albatrosiștii care, survolând peisajul accidentat al unei *istorii în delir*, au putut să atingă, cel puțin uneori, zenitul istoriei literare. În plus, consacră un critic deja matur, care știe să își pună în valoare și inteligența reflexivă, și verva stilistică.